LUOVA IMPRO 2 -
KREATIV IMPRO 2

LOPPURAPORTTI -
SLUTRAPPORT

Sisällys

Sisällys **2**

Hankkeen tavoitteet ja lähtökohdat **3**

Toteutus **4**

Kouluttajat ja koulutussessiot **5**
Annika Gummerus-Putkinen 5
Stefanie Tuurna 6
Teemu Viinikainen 7
Frida Backman 8
AriPekka Korhonen 9
Aira Maria Lehtipuu 10
Tytti Metsä ja Martin Gripentrog 10
Sopu Oksanen 12
Sigurdur Rögnvaldsson 12
Jarmo Julkunen 13
Raoul Björkenheim 13

Palautetta hankkeesta **14**

Hankkeessa mukana:
Musikinstitutet Kungsvägen
Musiikkiopisto Avonia
Juvenalia Musiikkiopisto

Raportin ovat kirjoittaneet:
Sanna Saarinen
Ilari Iivonen
Tuuli Hamarila-Theakston
Mikko Antikainen
Patrik Smulter

Raportin päiväys 28.1.2020

Hankkeen tavoitteet ja lähtökohdat

1. luova impro / kreativ impro - hankkeen osaamisen syventäminen ja levittäminen laajemmalle työyhteisöissä

I den första delen av projektet "Luova impro / Kreativ improvisation" som pågick åren 2016 - 2017 fick de deltagande lärarna ta del av 8 olika pedagogers och improvisatörers synsätt på improvisation och hur man kan lära ut den här kunskapen. Synsätten var väldigt olika och infallsvinklarna många vilket gav möjlighet för alla deltagare att hitta ett sätt att utveckla sin egen pedagogik inom improvisationen. Utgångspunkten för den här andra delen av projektet, som pågått åren 2018 - 2019, var dels att fördjupa kunskaperna i pedagogiken kring improvisation samt att ge möjlighet till flera lärare att vara med i den här fortbildningen.

Deltagande lärare var alltså både sådana som deltagit i den tidigare delen av projektet och sådana som inte deltagit tidigare. Utgångspunkten var att dela in lärarna i två olika grupper, en nybörjargrupp och en fortsättningsgrupp men efter en första diskussion med deltagarna kom vi gemensamt fram till det resultatet att en sådan indelning inte behövs. Utgångspunkten varifrån den enskilda läraren startar sin fortbildning i improvisation är ändå så olika så vi var alla överens om att var och en deltar utifrån den kunskap man besitter och utvecklar därifrån sin förmåga. Därav delades gruppen inte upp utan vi delade på kunskaperna tillsammans.

Vi valde vissa föreläsare från tidigare och en del nya beroende på intresset bland deltagarna. En del av de tidigare föreläsarna hade sådant material som deltagarna ville fördjupa sig mera i medan en del nya tankar och idéer förstås också önskades.

En ledande tanke i hela projektet var Pablo Picassos berömda ord att "Every child is an artist. The problem is how to remain an artist once we grow up."

Här kommer lekandet och improvisationens viktiga konst in i bilden. Förmågan att skapa något eget, gärna ur en lek, som eleven kan vara stolt över och ge färdkost till vidare utveckling i musikens värld.

2. Pedagogiikan kehittäminen: uusien oppimisen muotojen ja työtapojen kehittäminen (korvakuulolta soittaminen, luovien valmiuksien vahvistaminen improvisoinnin kautta)

Vid alla föreläsningar behandlades improvisation som undervisas både med en enskild elev och i en gruppsituation. Önskemålet var att båda infallsvinklarna hela tiden skulle vara med och vi konstaterade att många övningar lätt kan användas både med en enskild elev och utökas när flera elever är närvarande.

Improvisationen behandlades både från ett allmänt pedagogiskt perspektiv och också från en skild bakgrund såsom t.ex. barockmusik och folkmusik.

En mängd olika pedagogiska idéer och tankar kring improvisation behandlades under fortbildningens gång. En del allmänna pedagogiska idéer räknas upp här nedan och tas upp närmare inom delen för det konkreta upplägget av fortbildningen.

3. Opettajien ammatillisen osaamisen rikastaminen tarjoamalla pedagogisia välineitä improvisoinnin opettamiseksi.

Vid föreläsningarna gick vi igenom och övade oss på t.ex:

- fråga-svar övningar där läraren först spelar något och eleven svarar. Sedan gör man tvärtom.
- Ping-pong övningar där läraren börjar med en kort musikalisk idé, eleven svarar och sedan spelar man tillsammans.
- Övningar med en ackordbakgrund eller ackord ostinato
- Improvisation med något väderfenomen som bakgrundstanke
- Improvisation över någon teknisk detalj för att utveckla speltekniken
- Övningar där man i en grupp försöker komplettera varandras musikaliska idéer. Var och en tillför någon egen liten musikalisk idé som tillför något till helheten. Bidrar starkt till att öva lyssnandet på de andra i gruppen.
- Soundpainting där en deltagare är kapellmästare och leder deltagarna med att ge anvisningar om de ska spela en lång ton, rytmisk ton eller ett fritt improviserat passage.
- Fri improvisation med utgångspunkt från en ton.
- Övningar där man försöker spela exakt samma sak samtidigt. En väldigt intensiv kontakt mellan paret behövs och utvecklar förmågan att lyssna och känna efter vad paret tänker göra.
- Övningar där pauser eller tystnad var av central betydelse. I en situation där vi improviserar får vi lätt ett behov av att spela, eller säga något hela tiden. Viktigt är att våga använda oss av pauser, även för att lyssnaren ska kunna förstå vad det är vi säger eller spelar.
- Variation av rytmer
- Spelande av barnvisor på gehör
- Skaltoner jämförs med ackordtoner. På så vis märker man att man alltid rätt enkelt kan ta sig till en ackordton om man så önskar.

Toteutus

Hankkeen aikana meillä oli 11 eri kouluttajaa. Lähtökohtana halusimme, että koulutukseen osallistuvat saavat mahdollisimman monipuolisen käsityksen improvisoinnin opettamisesta. Saimme kuulla, kuinka improvisointia on toteutettu eri musiikin tyylilajeissa barokista jazziin. Kouluttajat tarjosivat monipuolisen kattauksen välineitä improvisoinnin opettamiseen.

Aikataulu:

Syksy 2018

8.10.	Annika Gummerus-Putkinen
30.10.	Annika Gummerus-Putkinen
28.11.	Stefanie Tuurna

Kevät 2019

15.1.	Stefanie Tuurna
28.2.	Teemu Viinikainen
7.3.	Teemu Viinikainen

12.3.	Frida Backman
26.3.	Frida Backman
9.4.	AriPekka Korhonen
2.5.	AriPekka Korhonen

Syksy 2019

7.11.	Jarno Julkunen
14.11.	Jarno Julkunen
20.11.	Aira-Maria Lehtipuu
26.11.	Tytti Metsä ja Martin Gripentrog
30.11.	Sopu Oksanen
3.12.	Tytti Metsä ja Martin Gripentrog
4.12.	Raoul Björkenheim
5.12.	Sigurdur Rögnvaldsson

Kouluttajat ja koulutussessiot

Annika Gummerus-Putkinen

Annika Gummerus-Putkinen on helsinkiläinen huilisti, joka soitettuaan 13 vuotta länsimaista taidemusiikkia aloitti 20-vuotiaana Pop & Jazz Konservatorion harrastavana oppilaana, valmistui 30-vuotiaana huilunsoiton opettajaksi ja toimii 2000-luvun alusta alkaen huilun, teorian ja yhtyeiden toimenhaltijana samaisessa oppilaitoksessa.

Improvisointi, sen soittaminen ja pedagogiikka kiinnostaa erityisesti. Oma improvisointi alkoi 20-vuotiaana, ja alku tuntui lievästi sanoen hirvittävältä. Työkaluja luovaan soittoon oli saatavilla jonkun verran, mutta silti jäi kalvava tunne siitä, että niitä tulee kehittää lisää - kaikenikäisille ja kaikkia musiikkityylejä soittaville.

Annika on yhdessä Katri Rehnströmin kanssa toimittanut kirjan ”Sävel on vapaa! - Tonen är fri! - Free your playing!"

Annika hade några grundteser som vi gick igenom och diskuterade som utgångspunkt för fortbildningarna. De var:

- VARENDA EN AV OSS KAN KÄNNA SIG OBEKVÄM MED IMPROVISATION I BÖRJAN, OCKSÅ EN LÄNGRE TID
- KOM IHÅG – VI IMPROVISERAR ALLTID DÅ VI PRATAR
- DÅ VI IMPROVISERAR MED MUSIK, PRATAR VI MED VÅRT INSTRUMENT
- VÄLJ DIN FAVORITMUSIK/ÖVNING OCH VAR MÅN OM ATT DET SKA VARA YTTERST SKÖNT OCH BELÖNANDE ATT IMPROVISERA
- DET ÄR SVÅRT ATT IMPROVISERA MED “FULL FRIHET”, STÄLL TRYGGA RAMAR OCH REGLER HÄR OCKSÅ

- "FRI IMPROVISATION" HAR OCKSÅ REGLER OCH RAMAR?

Övriga övningar som vi gick igenom på Annikas fortbildningar var t.ex:

- "Att apa efter"

Börja med en ton och öva med korta rytmer. Spela en lätt rytm åt din elev och be hen repetera rytmen. Sen är det elevens tur att hitta på en rytm till dig!
Fortsätt genom att försvåra uppgiften alldeles litet i gången – använd två toner, spela en litet längre fras osv.

- Banda in vad du själv spelar

Då du improviserar ensam diskuterar du egentligen med dig själv. För att utveckla din egen diskussionsförmåga, lyssna noga på frasen du nyss spelade/sjöng, och fortsätt genom att svara på din fras eller bygga vidare på din berättelse!

- Spela en kort fras och håll en lika lång paus

Det är vanligt att man blir lite panikslagen och bara spelar på utan pauser, lär dig att ta pauser. Öva med din elev rytmiska fraser som räcker en halvnot, och håll en lika lång paus. Jobba med att minnas vad du nyss gjorde, spela på nytt din fras!

- Öva på variationer av rytmer

Börja med att använda fjärdedelsnoter, åttondelsnoter och sextondelsnoter

- Plocka upp en känd barnvisa på gehör

Öva på både melodin och harmonierna

- Improvisera med en skala

Sätt olika ramar och regler för eleven. Detta skapar trygghet, och det borde vara lättare för eleven.

Stefanie Tuurna

Stefanie Tuurna är i grunden en klassisk pianist och hon har specialiserat sig på improvisation inom olika tidsperioder. Hon har även skrivit en undervisningsbok i ämnet: "Vapaat kädet".
Stefanie hade också några grundteser. Hon jämförde improvisationen till ett språk:

- I början talar man några ord
- Sedan meningar, hela diskussioner
- Grammatik
- Språket använder man fritt, dvs man improviserar
- Musikens språk

Vid hennes fortbildningar gick vi också igenom bl.a. de här sakerna:

Övningen ”Komplettera musiken med en enkel figur”

- gruppen sitter/står i ring så att alla ser varann
- man kan välja en tonart/skala i början (eller inte)
- första personen spelar en enkel och tydlig figur, som har tydlig puls och rytm så att resten fattar vad taktarten är
- nästa personen i ringen hittar på något som kompletterar figuren. Man kan tillägga några toner eller bara en
- igen nästa i ringen tillägger nånting in i musiken och så småningom kommer hela gruppen med.

Övningar kring ”Soundpainting”

- beslut om tonarten
- en person är kapellmästare (att börja med är det bäst att det är läraren)
- det finns olika handtecken:
  1) En lång ton - handen formar ett slags O-form, pekfingret och tummen är ihop i en rund form
  2) En rytmisk, upprepad figur - pekfingret och mellersta fingret är uppe
  3) Solistisk fri melodi - pekfingret är uppe
- hand tecknet visas åt den personen som kapellmästaren vill ska spela nån av de tre olika sakerna.

”Ackord-ostinato”

- om man vill lära sig att spela improviserade melodier på ackord är det svårt om det finns för många ackord i stycket. Om man väljer bara några och upprepar dem är det lättare att fatta/höra/veta vilka toner som passar med vilket ackord.
- man kan göra det här i olika stilar. Vissa ackord får stycket att låta ganska pop, men vissa låter mer klassiska, osv.

Teemu Viinikainen

"Teemu Viinikainen (s. 1975) kuuluu maailman 20 parhaan jazzkitaristin joukkoon" toteaa kansainvälisesti arvostettu professori, kirjailija ja kriitikko Stuart Nicholson.

Suvereenina instrumentalistina ja sielukkaana tulkitsijana tunnettu virtuoosi on vuosien mittaan soittanut lukuisten huippuyhtyeiden riveissä. Mm. Jukka Perkon, Eero Koivistoisen ja Jukkis Uotilan kokoonpanot ovat tehneet Viinikaisen tunnetuksi jazzyleisön keskuudessa ja niiden riveissä hän on hiljalleen noussut maailmanluokan kitaristiksi. Tästä osoituksena mainittakoon yhteistyö merkittävien ulkomaisten artistien kuten Joe Lovanon, Tim Hagansin ja Randy Breckerin kanssa.

Kotimaassakin laajaa arvostusta nauttiva Viinikainen on huomioitu mm. Suomen jazzliiton Yrjö-palkinnolla ja Sony jazzpalkinnolla. Lisäksi hän on ollut kahdesti ehdolla Teosto-palkinnon saajaksi Perko-Pyysalo-Viinikainen -trion levytysten ansiosta.

Viinikainen on valmistunut musiikin maisteriksi Sibelius-Akatemian jazzosastolta, missä hän on myös toiminut opettajana vuodesta 2002 alkaen. Hänen poikkeuksellisesta kyvykkyydestään myös pedagogian puolella todistavat kaksi jazzkitarointiin perehdyttävää oppikirjaa Rytmi elää ja Komppi elää.

Teemus fortbildningar gick mycket ut på att spela tillsammans och att lära sig lyssna på varandra i improvisationen, kommentera varandras spel musikaliskt genom att dels kunna spela samma sak som den tidigare personen har spelat men också med att komma in med nytt musikaliskt material.

Frida Backman

Frida Backman on viulu- ja alttoviulu opettaja joka on opiskellut improvisaatioita sekä Suomessa että Englannissa.

Miksi pitäisi improvisoida? Keskustelu Fridan luennoilla.

- voi käyttää kuin oppilas on unohtanut kirjat kotiin
- kevennystä tunnin aikana (leikkiä)
- tuo vaihtelua keskittymiseen
- voi kartoittaa, kuinka paljon oppilas on omaksunut teknillisesti
- voidaan käyttää lämmittelymuotona
- rakentaa yhteyden sisäisen korvan ja sormenpäiden välille. Karttunut improvisoija "kuulee" miten musiikki menee, ja sormet liikuvat kuin itsestään.
- improsta voi saada innostusta ja lisää ilmaisuvoimaa oppilaan ohjelmistoon, varsinkin vapaasta improvisaatio-kokemuksista, toteudutaan usein ryhmänä.
- harjoituttaa mielikuvista. Mielikuvituksen kautta vapautuu voimia itseilmaisuun. Mielikuvitusta voi, ja tuleekin harjoitella. Leikkiin kuuluu mielikuvituksen harjoittamista.

Esimerkkejä Fridan luennoista:

“Jokaisella palasella voi leikkiä. - uskomaton kirjo mahdollisuuksia käyttää luovuutta”

- esim. pulssi-impro: "soita Tuiki tuiki vaihtelevalla pulssilla!" acc, rit.
- esim. rytmi-impro: soita jats-hämähäkki norm/ sving säestyksellä
- tee oma rytmi Ukko Noaan

Soita joka päivä minuutin ajan ihan mitä vain - yksiksesi. Kirjoita muistiinpano, miltä tuntui.

Käytä ensin pulssillista improvisaatiota. Antaa oppilaille kehyksen leikille. Rentouttaa oppilasta.

Säilytä pulssi:

- Tee niin kuin minä - soita sama asia
- Tee vähän eri kuin minä - improvisoidaan! Voidaan vaihdella loputtomiin.

AriPekka Korhonen

Olen rytmimusiikin pianonsoiton ja sähköisten kosketinsoitinten opettaja, musiikkipedagogi YAMK. Opetan lisäksi pedagogiikkaa, synteesiä ja sämpläystä sekä säestämistä. Olen luovien menetelmien innovatiivinen soveltaja (luova opettajuus). Toimin Metropoliassa lehtorina, pääainevastaavana (soiton- ja laulunopettaja) sekä popjazz-pianon instrumenttivastaavana.

Pedagogina olen kiinnostunut vaihtoehtoisista tavoista oppia ja opettaa, innostavasta kokemuksellisuudesta ja oppijan kukoistuksellisuuden vaalimisesta. Improvisoinnin saralla kehitän musiikillisin-, ilmaisullisin-ja roolielementein toteutettavaa elementti-improvisaatiota. Koen erityisen kiinnostavaksi virtuaali-instrumenttien mahdollisuudet ja musiikin vaikuttavuuden.

Muusikkona ja sovittajana olen toiminut lukuisissa eri tyylisissä yhtyeissä ja kokoonpanoissa, esiintynyt äänitteillä ja säveltänyt musiikkia useisiin produktioihin.

Elementti-improvisaatio

Miksi?

- Oli tarve improvisaatiomenetelmälle, joka soveltuu ryhmäimprovisointiin kosketinsoitinstudiossa
- Ihmiset hahmottavat maailmaa yksilöllisesti, musiikkikoulutuksessa perinteisesti siirretään traditio: teoreettinen, analyyttinen, ilmaisullinen jne.-> päivitetty hahmotustyökalu

Menetelmästä

- Ei puhtaasti idiomaattinen tai vapaa improvisaatio, kuitenkin sisältää intuitiivisen lähestymisen
- Easy access
- Aluksi kosketinsoittimille, sitten eri soittimille ja kokoonpanoille yksilöstä ryhmiin
- Sallii erilaiset impulssit ja ja aloitustasot

Peruskäsitteet

- Elementti: yksittäinen osatekijä, lähtökohta, rakennusaine, palapelin pala
- Raamit: tarkasti tai väljästi rajattu toiminta-alue, valikoima elementtejä
- Värit/maalit sävyt, vaihtelun ajoitus, yhdistäminen, paletti

Elementtejä

- Musiikkilliset elementit
- Ilmaisulliset elementit
- Roolit
    - instrumenttiroolit

- toimintaroolit

Helppo aloitus ja turvallisuus

- Easy access, matalan kynnyksen aloitus
- Oma valinta, helpot elementit, ei edellytä juurikaan instrumentinhallintataitoja
- Esim. Urkupiste, repetitio, suppea äänivalikko, tunnelma, mielikuva
- Käsite sävelympäristö: keskuspiste, ei lukkoon lyöty sävellaji esim. G-sävelympäristö-ryhmä luo kentän jossa toimitaan

Aira Maria Lehtipuu

Barokkiviulisti MuM
Novia YH barokkimusiikin lehtori

Improvisoinnin perusteita vuosisatojen takaa musiikkiopistomaailmaan sovellettuna

Koulutuspäivä toimii johdantona barokkimusiikin esityskäytäntöihin improvisaation näkökulmasta. Aiheeseen tutustutaan keskeisen lähdekirjallisuuden ja omalla soittimella soittamisen kautta. Tavoitteena on antaa ideoita ja työkaluja eri tasoisten oppilaiden kanssa työskentelyyn.

Päivän rakenne:

1. Barokin ajan nuottikuvan lukemisesta
   - teos- vai esitysnotaatio?
   - tieto lisää vapautta
2. Melodian ornamentointi
   - asteikot mutkalle
   - intervallien täyttöä
   - sovelluksia
   - sääntöjä ja esimerkkejä
3. Harmonia improvisaation perustana
   - kaiken perusta: bassolinjan numerointi
   - groundit eli toistuvat sointukulut
4. Käytännön sovelluksia
   - iki-ihanat ja vaikeat adagiot

Tytti Metsä ja Martin Gripentrog

Kamuimpron alkeet – työpaja musiikkiopiston opettajille

Työpajan tavoitteena on avata improvisoinnin eri tasoja, tulkinnasta vapaaseen improon. Pajassa tutustutaan yhdessä musisoiden moodi- ja riffilähtöiseen tapaan lähestyä improvisaatiota, sekä melodian runkosäveliin perustuvaan muunteluun. Vapaasti improten toteutetaan myös mykkäfilmin säestys.

Kouluttajina toimivat Käpylän musiikkiopiston kamu- eli kansanmusiikkilinjan opettajat Martin Gripentrog ja Tytti Metsä.

Ohjelma

Kohti miksolyydistä sottiisi-improa

Polku, eli kehyksiä improvisaatiolle

- Perussyke jaloissa + bassoriffi laulaen
- Kertosäe Kauniissa joukos
- Karakteerisävelet perussävel, terssi ja septimi (kaikuna esilaulajan johdolla)
- Rondomuoto: impro – kertosäe – impro – kertosäe (tutti)
- Rondomuoto, jossa solisti toistaa soolonsa, kertauksissa kaikuna kaikki
- Lisää haastetta improon: laulu+soitto unisonossa

Välipala:

- Vatirummut: kolme soundia Bum, Tek ja Jah
- Kapuvuorot, joissa matkitaan simultaanina, siis peilikuvana ja samanaikaisesti, mitä kapu improvisoi
- Tästä voi jatkaa rondomuotoon ja kaikuihin

Kohti doorista polskaimproa
- Vatirummuilla polskakomppi
- Sudenrita, doorinen polskamelodia (löytyy Ottopasuunan levyltä Ottopasuuna)
- Bassolinja moodin 5 ensimmäisellä sävelellä (a h c d e)
- Improvisaatio moodin neljällä ylimmällä (e fis g a)

(jatkuu 3.12.)

- Sudenrita: melodian varioiminen, säepankki
- Martinin materiaalit
- Kapuvuorot doorisen moodin perussointujen sävelillä: Am D. Kapu näyttää rytmin joka matkitaan kapulta simultaanisti/peilikuvana. Sointu vaihtuu joka iskulla.
- Soolo - Kaiku improt doorisen moodin perussointujen sävelillä

Kohti free-improa
- Eläinten äänet, liikennevälineet, tunnelmat
- Mykkäfilmin säestys

Lähteitä:

Timo Alakotilan säepankki
https://etno.net/verkko-oppimateriaali/improvisoi_pelimannimusiikkia
Milla Viljamaan moodiriffit
https://etno.net/verkko-oppimateriaali/moodi_ja_improvisaatioharjoituksia

Martin Gripentrogin seminaarityön johdanto ja sisällysluettelo (koko työ löytyy Musiikkitalon kirjastosta)

https://etno.net/opintodokumentti/savella_soittaen_melodialahtoinen_improvisointi_kansanmusiikissa

Helter Skelter (1929) a “Big Boy” comedy
https://www.youtube.com/watch?v=SyD99wp6GPg&feature=youtu.be&fbclid=IwAR3DQRuxeLaqWZEszO8uwWVZhcNQPdl18_8TjSZppprLj2-FcKU3g3Ehqqk

Sopu Oksanen

Kuvat kertonevat kaiken. :)

“Ajattelin, että sessiossa katsottaisiin joku tekemäni kampilootanauha (tai kaksi erilaista, lyhyttä) ja puhuttaisiin kampilootasta vähän. Sitten piirrettäisiin oma nauha (maalaus ei ehdi kuivua).

Tehty nauha esitettäisiin kahdesti. Ensimmäisellä kerralla musiikki voisi olla täysin vapaata, ainoana improvisaation kehyksenä olisi kuva. Toisessa esityksessä improvisaatiolla olisi kuvan lisäksi myös musiikillinen kehys (esimerkiksi mollipentatoninen tai doorinen tai joku yhdessä mietitty ostinato). Soittimina voidaan käyttää joko muskarisoittimia, tai jokaisen omia instrumentteja. Minusta olisi mielenkiintoista kuulla molempia. Soittoa varten voidaan jakaantua kahteen ryhmään, jolloin kaikki saisivat katsella toisen esityskerran.

Mielelläni myös videoisin esityksen, silloin kaikki osallistujat voisivat myös katsoa sen läpi tarvittaessa myöhemmin.

Ideana koulutuksessa olisi se, että esillä olisi paljon erilaisia toteuttamistapoja käytännön esimerkein, jotta mahdollisimman moni voisi saada jotakin itselleen.

Olen tänä vuonna opiskelujen lisäksi töissä musiikkikasvattajana Helsingin kaupungilla aina maanantai-, keskiviikko- ja perjantai-aamupäivisin. Muina ajankohtina minulla on opiskeluja, joista on mahdollista joustaa sessiota varten.”

Sigurdur Rögnvaldsson

Sigurdur Rögnvaldsson är jazzgitarrist och han höll en workshop i jazzimprovisation. Det här var den enda workshopen som riktade sig i huvudsak till pop/jazz lärare som redan har en gedigen kunskap om improvisation. Lärarna fick ta del av hur Sigurdur tänker pedagogiskt angående improvisation. Sessionen inleddes med en kort föreläsning angående Sigurdurs syn på pedagogiken kring improvisation, i vilken ordning han brukar ta upp olika aspekter kring improvisationen med sina elever. Efter det gick vi igenom en del grundläggande skalor, i huvudsak dorisk, lydisk b7 och mixolydisk b9 b13. Användningen av de här skalorna sattes in i standard-låten Beautiful Love och diskuterades, prövades och analyserades.

Deltagarna var nöjda med workshopen eftersom den gav deltagarna möjlighet att fördjupa sig något mer i användningen av de här skalorna och på vilket sätt man kunde undervisa dem.

Jarmo Julkunen

Jarmo Julkunen on suomalainen muusikko, jonka soitin on ukulele.

Vuonna 2017 Turenki Records julkaisi Julkusen levyn *Ukulele Alakulo*. Se sai hyvän arvion Englannin suurimmassa alan julkaisussa UKE Magazinessa.

Julkunen on käynyt opettamassa ukulelen soittoa myös Lontoossa.

Julkusen ukulelen soittoa on kuultu muun muassa Ylen kulttuuriohjelmissa, Sinfonia Lahden solistina, UMO Jazz Orchestran solistina, Lontoon sinfoniaorkesterin konserttisarjoissa, Paula Koivuniemen yhtyeessä, *Madventures*-sarjassa, *Ikitie*-elokuvassa sekä Angry Birds -mobiilipelissä.

Julkunen työskentelee oman Helsinki Ukulele Studionsa lisäksi muun muassa Sibelius-Akatemian kitaran vapaan säestyksen tuntiopettajana. Marraskuussa 2012 Julkunen aloitti toimimisen Hämeen läänintaiteilijana. - Wikipedia-

Raoul Björkenheim

Raoul Melvin Björkenheim (s. 11. helmikuuta 1956 Los Angeles, Yhdysvallat) on suomalainen jazzmuusikko, säveltäjä ja kitaristi. Hän syntyi Kaliforniassa, mutta muutti teini-iässä äitinsä Taina Elgin kotimaahan Suomeen. Vuonna 1984 hän sai Suomen Jazzliiton Yrjö-palkinnon.

Björkenheimin oma yhtye Krakatau levytti ensi kerran vuonna 1988. Tämän lisäksi hän on tehnyt musiikkia muun muassa Edward Vesalan johtaman Sound & Furyn, Roommushklahnin, Sielun Veljien , UMO:n, Avanti!:n ja Tampereen kaupunginorkesterin kanssa. Hänen pitkäikäisin, edelleen levyttävä yhtyeensä Scorch Trio on julkaissut kuusi albumia. Yhtyeessä ovat soittaneet hänen lisäkseen muun muassa Ingebrigt Håker Flaten ja Paal Nilssen-Love. Lisäksi hän on tehnyt kolme omaa albumia. - (lähde: wikipedia)

Los Angelesissa vuonna 1956 syntynyt Raoul Björkenheim kuuluu Suomen jazzkitaristien kärkikastiin. Björkenheim on toiminut tärkeänä perustajana useissa eri yhtyeissä, kuten Edward Vesalan kanssa muodostamassa Sound and Furyssä sekä yhdessä Björkenheimin pitkäikäisimmistä yhtyeistä, Krakataussa. Useampi merkittävä levytys saksalaiselle ECM -levy-yhtiölle Vesalan ja Krakataun kanssa takasi Björkenheimille kansainvälisen yleisön huomion sekä useita yhteistyöprojekteja johtavien jazzmuusikoiden kanssa. Nykyisin Björkenheim esiintyy lähinnä the Scorch Trion, Ecstasy-kvartettinsa, Hamid Draken ja William Parkerin triojen kanssa sekä soolokitaristina eri produktioissa. Yhtyetoimintansa ohella Björkenheim on toiminut Helsingin kaupunginorkesterin, Avanti! orkesterin, Radio Sinfoniaorkesterin, UMO big bandin sekä Tampere Filharmonian solistina.

Palautetta hankkeesta

Hankkeeseen osallistuneilta opettajilta kysyttiin palautetta hankkeesta sähköisen kyselyn avulla. Kyselyyn vastasi 22 opettajaa. Tiedustelimme seuraavia asioita:

Onko hanke kehittänyt omaa osaamistasi?

Kaikki vastanneet vastasivat tähän myöntävästi

Miten?

Olen oppinut erilaisista lähestymistavoista improvisaatiossa, sekä saanut työkaluja erilaisten oppijoiden kanssa työskentelyyn. Oma rohkeus on tiedon ja kokemuksen myötä kasvanut myös.

En ollut aiemmin tehnyt Kampiloota-improa.

Koulutukset ovat antaneet eväitä oppilaiden kanssa improamiseen ja omien kappaleiden säveltämiseen.

Sain joitain uusia ajatuksia improvisoinnin opetukseen

On tullut uusia ideoita omaan musiikilliseen tekemiseen

On hauskaa huomata, miten ihmiset innostuvat erilaista asioista.

Perehdyttämällä esim. barokin improvisointiin
barokkimusiikin soitosta enemmän tietoa, korukuvioiden improvisaatiota
olen saanut käytännön kokemusta, joka on siirrettävissä omaan opetukseeni.

Olen saanut uusia ideoita, joita kuitenkin on vaikeampi toteuttaa ”soolosoittimella”, koska ne on esitelty harmoniasoittimella.

Antavat "välineistöä" asioiden toteuttamiseen käytännön opetustyössä.

Kertaus on opintojen äiti

Hanke on tuonut uusia ajatuksia ja uusia työkaluja improvisaation opettamiseen

Olen saanut ideoita ja lisää uskallusta improvisointiin oppilaiden kanssa.
uskaltauduin improamaan ja sain välineitä ammattitaitoni kehitämiseen

Sain mm. uusia ideoita ja näkökulmia.

Ehdin osallistua vain yhdelle koulutuspäivälle (Raoul Björkenheim), mutta uutta tietotaitoa tuli melko vähänlaisesti, lähinnä pari uutta välinettä edistyneemmän improvisoinnin työkalupakkiin antanut rohkeutta

Oli ilo osallistua Raoul Björkenheimin improvisaatio-pajaan. Se oli monin tavoin inspiroiva ja opettavainen kokemus.

Olen saanut jonkin verran uusia konkreettisia vinkkejä ja ideoita mitä oppilaiden kanssa voi impron saralla tehdä.

Oli virkistävää kuulla, nähdä ja kokeilla eri improvisaatio tapoja. Otin muutamat vinkit kokeiluun heti.

Laajensi työkalupakettia huomattavasti.

Mitä välineitä olet saanut hankkeen koulutuksista improvisoinnin opettamiseen?

Sointulähtöinen improvisaatio (perussävelet), elementti/roolilähtöinen näkemys, alkeisopetuksen ideoita, vapaan improvisaation vinkkejä ja uskoa siihen että kun antaa oppilaalle tilaa ja aikaa niin jotain sieltä kuitenkin tulee.

Lasten osallistamista monitaiteellisin keinoin.

Tietoa kirjoita ja improlähteistä, sointukiertoimpro-ohjeita, piirtämisimproa, taustanauhaimproa, muutamalla äänellä improamista ym

Muutaman uuden harjoitteen ja joitain uusia ajatuksia improvisoinnista konkreettisia apuvälineitä improvisoinnin opettamiseen. Esim motiivin siirtelyä sanojen avulla.

Improvisointi on aina kuulunut omaan opetukseeni

Kaavoja ja perinnetietoutta

teosmateriaalia, nuottimateriaalia, rohkeutta

Opetusmateriaalia, kirjallisuuslistoja (esim. barokki-improvisaatio), nuottimateriaaleja. Myös audiovisuaalisia työvälineitä (kampilootaimpro).

Erilaisia yksilöharjoituksia, konkreettisia teoreettisia harjoitteita, ryhmätyöskentelyyn sopivia toimintatapoja.

Uusia työtapoja, uusia tapoja ajatella, tietoa siitä, millaisia julkaisuja improvisaatiosta on, millä eri tavoilla voi improvisoida

Erilaisia lähestymistapoja ja konkreettisia ideoita improvisointiin.

Rytmiikkaa, rohkeutta, uteliaisuutta

Osallistuin barokki-improkoulutukseen ja sain sieltä välineitä erityisesti barokkimusiikin koristeluun ja sen opettamiseen eri ikäisille oppilaille.

Minulle kuului vain yksi koulutuspäivä, ja koen, että siellä siirretty tieto oli pääasiassa sellaista, jonka jo tiesin ja jota sovelsin.

ideoita, lähdekirjallisuutta

Monenlaisia liittyen säveltapailuun, sisäiseen kuulemiseen, erilaiseen asteikkojen käyttöön, kaikenlaista inspiroivaa asiaa oli.

Uuden oppikirjan ja uusia lähestymistapoja.

Osallistuin vain osaan hankkeesta. En osaa sanoa konkreettisia välineitä. Enemmänkin ideoita, joita voi muokata omiin tunteihini sopivaksi ja inspiraatiota.

Konkreettisia välineitä erityisesti Gummerus-Putkinen ja Korhonen- koulutuksissa.

Käytätkö improvisointia opetuksessasi?

Kyllä
Käytän.
Kyllä
Jonkun verran kyllä
kyllä
Käytän
Kyllä
jonkin verran
Kyllä. "Keksimme." Muuntelemme ja koristelemme.
Harvakseltaan tai satunnaisesti
Kyllä käytän. Oikeastaan se on luontainen osa opettamisprosessia, pienissä detaljeissa, vaikkei asiaa aina nimetä varsinaiseksi improvisaatioksi.
Käytän
Kyllä, viikoittain
Kyllä.
Kyllä
Kyllä.
Kaikkien oppilaiden kanssa. Joidenkin kanssa vähintään kerran kuussa, mutta kaikkien kanssa vähintään kerran lukukaudessa.
kyllä
Kyllä, ajoittain.
Kyllä jonkin verran. Välillä enemmän ja välillä vähemmän ja usein tilanteen mukaan ripotellen improvisointia esim. tukemaan jonkin asian oppimista tai keventämään tunnelmaa tms.

Kyllä
Kyllä. Viikoittain.

Millaisia työtapoja olet käyttänyt opetuksessasi?

Vapaata improvisaatiota rytmi-ja laattasoittimin teemaan liittyen, esim talvi/timantit & jääkiteet: lapset soittavat.

Vuoropuheluimpro, matkimisimpro, rooleissa improamista, omien sävellysten tekoa jonkun tutun laulun tai melodian pohjalta, omat sävellykset annetuilla rytmeillä, jo valmiin kappaleen muuntelua eri rytmeillä

Monenlaisia

Musiikillinen keksiminen on hauskaa, jännittävää ja yllätyksiä täynnä.

Oman instrumentin opettamiseen soveltuvia tapoja

Melodian täydentämistä, rytmin ja harmonian muuntelua, transponointia.

Pikkukappaleiden korvakuulolta soittoa eri sävelistä lähtemällä sävellajien hahmottamista varten.

Yksilöimprovisaatiota, ryhmäimproa, yksittäisen kappaleen elementin käsittely esim. siirtämällä jokin tekninen kuvio eri sävellajeihin. Lisäksi improvisaatiota tietyn teeman alaisuudessa esimerkiksi kohti konserttia, jossa jokaisella soittajalla on jokin tietty teema improvisoidessa. Improvisaatiota valmiin sävellyksen pohjalta, improvisaatiota "tyhjyydestä", improvisaatiota kuvan pohjalta tai konserttitilanteessa improvisaatiota yleisön ehdottaman teeman pohjalta.

Mm. blues, pentatonista, modaalista ja sointukiertoihin, valokuviin, mielikuviin sekä adjektiiveihin perustuvaa improvisointia.

Mahdollisimman monipuolisesti kaikkea osaamaani. Improvisointia sanojen/kuvien/asteikkojen/sointukiertojen/eri kappaleiden pohjalta, kunkin oppilaan tason ja mielenkiinnon kohteiden mukaan.

Oppilas improvisoi annetuilla sävelillä soittamani kompin päälle, jonkin teknisen/ teoreettisen asian tutkiminen improvisoinnin avulla, oppilas soittaa sooloimpron annetuilla aineksilla, ryhmäimprossa soitetaan vuorotellen tai samaan aikaan annetuilla aineksilla.

Rytmi ja sävelraameja improssa

Tarinaan ja mielikuvaan improvisointia, rytmistä improvisointia, imitointia, vapaata improvisointia, moodi- ja asteikkopohjaista improvisointia, melodialähtöistä improvisointia.

ryhmä, paja

Esim. soinnun tai sointukierron päälle improvisointia sopivilla äänillä/asteikolla tai vaikka rytmin improvisointia annetuilla äänillä.

Tiivis ”musiikillinen keskustelu” oppilaan kanssa on improvisoidessa olennaista ja työtapana on lähinnä vuoropuhelu oppilaan ja opettajan välillä. Opettajan oma tekeminen malliksi ja heittäytyminen on tärkeää. Työtapoja voi toisaalta olla useitakin oppilaasta riippuen. Harvemmin on mahdollisuutta ryhmä-improvisoinnin opettamiseen.

äänimaisema improvisaatiota tarinaan. Kaikuleikkejä. "Soita liikettä, liiku soittoa"-harjoituksia

Kuva-improvisaatio 1(valmis kuva), kuva-improvisaatio 2 (oppilaan piirtämä kuva), sointuimprovisaatio, melodista improa valituilla äänillä/koskettimilla sekä paljon muita eri lähteistä saatuja harjoitteita.

Kehittikö hanke osaamistasi musiikin improvisoinnin opettamisessa?

Kyllä, ehdottomasti
Kyllä.
Kyllä. Ehdottomasti. Vielä on toki matkaa suvereeniksi improajaksi, mutta hyvällä alulla olen.
Kyllä
Kyllä vain.
Kyllä, koska sen minkä oppii, voi opettaa myös eteenpäin.
Aira-Maria Lehtipuun opetuksessa olin ja kehitti
Kyllä.
Kyllä
Mielestäni kyllä.
Hiukan
Kyllä, osittain
Ks. kysymykset 1, 2 ja 3. Koulutus painottui (liian) paljon ryhmäimprovisointiin. Pianotunnit ovat suurimmaksi osaksi yksilötunteja, joten sooloimprovisoinnin osuus koulutuksesta jäi vähäiseksi. Kurssien edetessä alkoi myös ilmetä toisteisuutta - samoja ideoita ja harjoitteita joita oli jo edellisillä kursseilla tehty. Annika Gummerus-Putkisen, Teemu Viinikaisen, A-P Korhosen ja Raoul Björkenheimin kurssit olivat mielestäni antoisimmat.

Kyllä
Kyllä.
Melko vähänlaisesti, mutta se johtuu kattavasta improvisoimaan oppimisen koulutuksestani, joka minulla oli jo ennestään.
kyllä
Kyllä kehitti. En ehtinyt osallistua muihin kuin Björkenheimin pajaan mutta sille näkisin mielelläni jatkoa. Voisin toki osallistua muihinkin.
Kyllä jonkin verran. Koska opetus opistossa on lähinnä yksilöopetusta, niin olisi ollut toivottavaa saada enemmän vinkkejä siihen, mitä tehdä kun on oppilaan kanssa kahden. Koulutuksessa esimerkit ym.

painoittuivat ryhmässä tekemiseen, eri instrumenttien kanssa, mikä on kuitenkin hyvin erilainen asetelma kuin missä päivittäin opiston opetuksessa ollaan. Toki koulutuksen antia pystyy osittain soveltamaan ja jalostamaan yksilöopetukseen.
Ainakin se rohkaisi taas improvisoimaan
Kyllä